

Bántalmazott gyermekek

Léder Rózsa

Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézet
Budapest

Gyermekbántalmazási formák

- Fizikai
- Lelki - érzelmi
- Szexuális abúzus
- Elhanyagolás

A bántalmazás színterei

- **Családon belül** – diszfunkcionális családok; feltárási nehézségek; „a szerető család bántalmazó”
- **Intézményes:** nevelési-oktatási intézmények (bölcsődétől felsőoktatásig)
- **Közösségi (társadalmi)** – felnötté sűrgetés; a „nehéz a mai fiataloknak” társadalmi kommunikáció pszichés terhe; média szerepe

Törvényi háttér

- Az ENSZ Gyermekjogi Bizottsága az önálló irányelvet fogalmazott meg a tagállamok számára. A magyar Gyermekvédelmi törvény (a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997.évi XXXI. törvény) a világon tizennegyedikként mondta ki **a testi fenyítés teljes tilalmát**. Eszerint "a gyermeknek joga van emberi méltósága tiszteletben tartásához, a bántalmazással - fizikai, szexuális vagy lelki erőszakkal -, az elhanyagolással és az információs ártalommal szembeni védelemhez. A gyermek nem vethető alá kínzásnak, testi fenyítésnek és más kegyetlen, embertelen vagy megalázó büntetésnek, illetve bánásmódnak."

A gyermekjóléti szolgálatok a

- **gyerekek körülbelül tíz százalékát tartják nyilván veszélyeztetettként!**

Szakemberek szerint ott, ahol nagy a szegénység, könnyebben fordulnak elő

- **különböző gyermekbalesetek is**

. Ezek háttérében is gyakran feltételezhető az elhanyagolás.

A gyermekjóléti szolgálatok adatai szerint **2010-ben** fizikai bántalmazástól szenvedett 2391,

érzelmi bántalmazástól 4571,

szexuális bántalmazástól 240 gyermek.

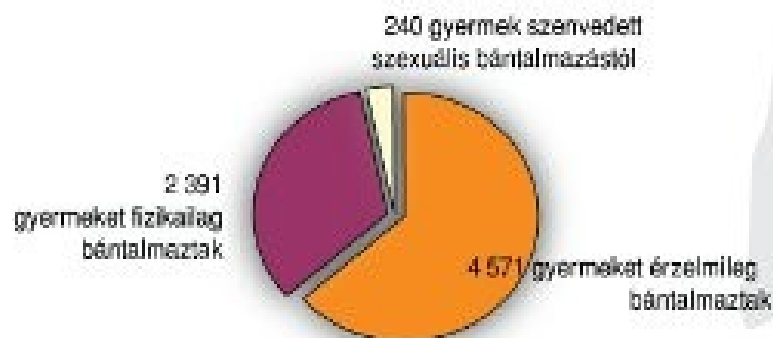
Fizikai elhanyagolás miatt 13 661,

érzelmi elhanyagolás miatt pedig 10 339 gyermeket gondoztak.

- **Magyarországon évente harminc gyermek hal meg bántalmazás miatt, illetve azért, mert szüleik elhanyagolják őket, nem foglalkoznak velük**

Gyermekbántalmazás Magyarországon és a világon

MAGYARORSZÁGON 2010-BEN:

ÁNTSZ, 2011

15 év alatti, 100 ezer gyermekből a bántalmazás/ elhanyagolás miatt évente meghaltak száma a világon:

UNICEF-jelentés az OECD-országokról, 2008

- Statisztikai adataink csak az ismertté vált esetekre vonatkoznak,
és nem jelölik külön
- az intézményes bántalmazottak eseteit
- pszichológusok, óvoda-és iskolapszichológusok, diáktanácsadók szerepe, lehetőségeik

Iskolai és intézményes bántalmazás

- **Testi fenyítés**
 - megszégyenítés
 - a/ indulatból
 - b/ eszközként - hatalommal való visszaélés (higgadtság)
- **Érzelmi abúzus**
 - a megfélemlítés különböző változatai
- **Gyermek - gyermek közötti (mobbing) Heinemann svéd orvos(1969)**
 - zaklatás, szekálás

Konfliktustól agresszióig gyermek –gyermek bántalmazások

Társak közötti bántalmazás

- **Mobbing - pszichoterror**

egy csoportnak az egyénnel szemben alkalmazott lelki terrorja

főként ált.iskoláskorban, de már az óvodáskorúak körében is megjelent

- **Testi bántalmazás**

- Szexuális komponenseket is tartalmazó **testi-lelki gyötrés**

Napjainkban

- A gyermek-gyermek bántalmazási esetek száma ugrásszerűen megnövekedett
- az érintettek életkora egyre alacsonyabb
- a bántalmazási formák megjelenésében
 - felnőttek másolása
 - média modellek
 - kegyetlenség fokozódása
- a bántalmazás helyszíne többnyire az iskola
-

Gyermek - gyermek közötti bántalmazás

- **Jellemzői:**
 - szándékos és agresszív
 - ismétlődően és hosszú időn keresztül valósul meg
 - a hatalmi egyensúly nem érvényesül az elkövető és az áldozat között
- **lehet:**
 - direkt - a másik gyermek fizikai v. szóbeli bántalmazása
(főleg fiúk)
 - indirekt - kiközösítés (inkább lányok)

13 éves lány - a kényszerű felnőttszerep

- Osztálytársai kirekesztő, majd üldöző magatartása miatt „ma meg akartam ölni magamat”
- anyja egyedül neveli; 9 évvel idősebb féltestvér; a problémát közvetlenül megelőzően sorozatos balesetek a családban
- a gyermek fel nem ismert poszttraumás pszichoszindrómája

Mobbing - okok a háttérben

- **Mítoszok**

- nagy osztálylétszám - zsúfoltság - agr.
(kisebbségekben is jelen van)
- jegyekért folytatott harc- rossz
eredmény-frusztráció (kutatások: nem)
- szokatlan megjelenés, külső
(kutatások: nem)

Okok II.

- **Marginalizálódási folyamatok**
 - csoporton belüli pozícióharc
 - csoport-norma kialakítás
 - megváltozott egészségi állapot
(az isk-i folyamatok - a sajátos pedagógiai értelmezés-megnevezés - stigma)
 - a pedagógus szerepe
értékrend
a teljesítmény ÉN-re vonatkoztatott értékelése
„az osztály színe előtt”

A mobbing áldozat

- **Jellegzetes viselkedésminták**
 - nem tudatos mechanizmusok
 - viselkedési sztereotípiák
 - Védekezési képtelenség (félelem a kudarctól, a középpontba kerüléstől)
 - 1.) harc a szerep ellen
 - 2.) szerepek vállalása:
 - maszk
 - nem önkéntes szerepvállalók
 - 3.) szövetségben a bajban(levővel) - társas támogatás keresése („közös sors”) - *deviáns csoportok!*
 - 4.) menekülés a csoportból

- A figyelem beszűkülése csak a megfélemlítésre – alulteljesítés minden területen
- Tanulási zavarok-Motiváció hiány-
memória zavarok

Negatív érzelmi állapot

- Depresszió, nem tud örülni, játszani, izolációs törekvés, bizalmatlanság,
- Pszichoszomatikus történések,
- Balesetek
- Iskola elhagyása
- Kilépés az életből
- Felnőttek mindennapi viselkedésére nem tud megfelelően reagálni - ellenállás
- fokozott szeretetigény
- Regresszió
- Riadt, szomorú tekintet, alvászavar, étvágytalanság, fejfájás,

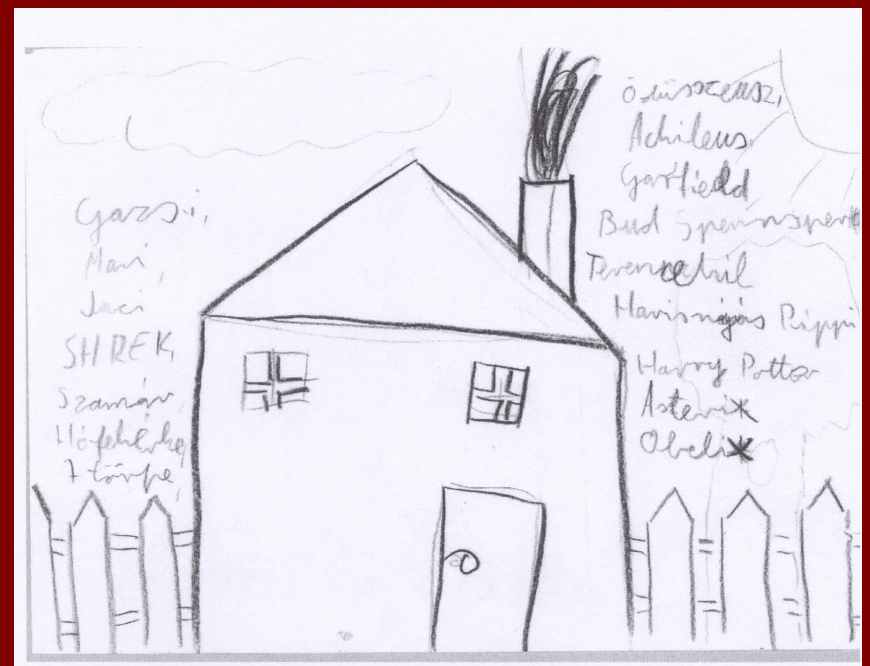
12,5 éves fiú-büntetés halmozódás

- **Tünetek**: alvászavar, tanulási zavar, sírási rohamok
- **Háttér**: „örző-védő”isk.társak- „de ezért fizetni kell”- folyamatosan nagyobb(10 ezres nagyság)összeget hazulról, majd hazakísérik - nagyértékű tárgyat lopnak el
- **Család**:jól menő családi vállalkozás tönkre ment apa betegsége miatt; anya kezdetektől közalk., komoly presztízsű munkakörben;20 évvel idősebb, családos bátyja vállalkozó
- **Megoldás**:rendőrségi ügy; pszichológus- rendeződés; isk-i csop.nyomás:„komisz kölyök”szerep; iskolából eltanácsolás;
- **Következmények**:apa egészségi állapota romlik; szülők között egyre kritikusabb konfliktusok;anya előnyugdíjazása; fiú isk-i bukás és lakókörnyezeti bandázás, dohányzás

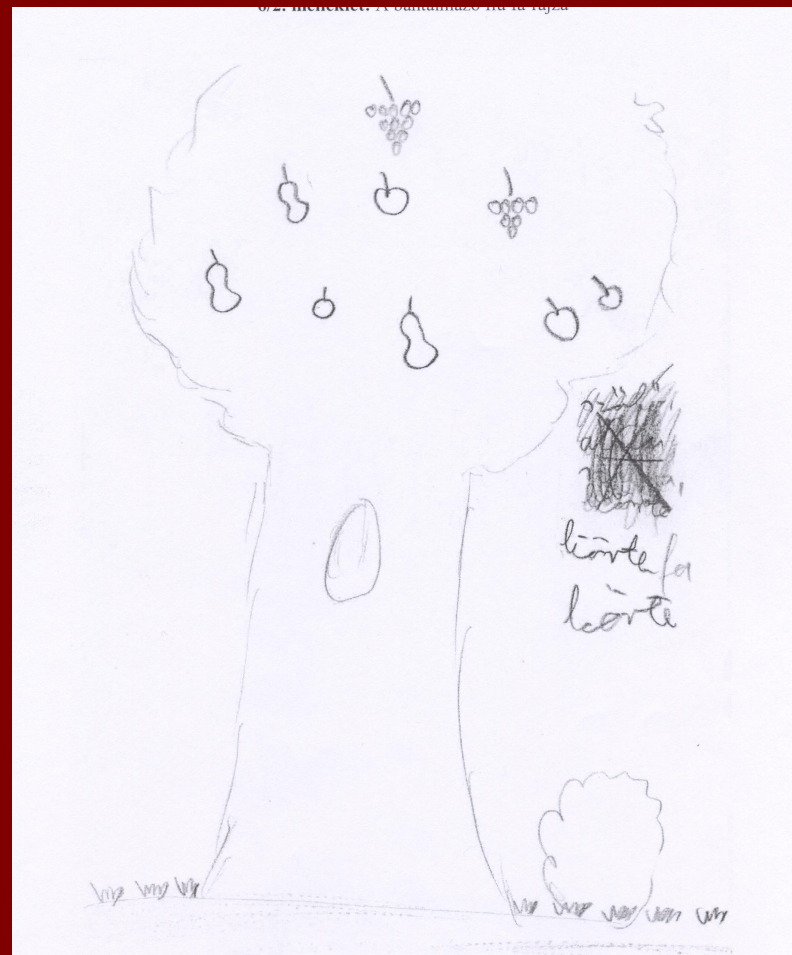
Ált.isk. 6.osztályban történt

- Két fiú egy harmadik osztálytársukat a folyosón elkapta, becipelte a mosdóba, meztelenre vetkőztette, majd lányoknak mutogatták
- az iskola fegyelmi eljárása során a „büntetést”, ill. a történet rendezését a szülőkre bízta
- mindhárom gyermek továbbra is adott iskolában osztálytárs
- **Kérdések:** pedagógus kompetencia; szülőszerep; társadalmi környezet; **Ki neveli a gyermeket?**

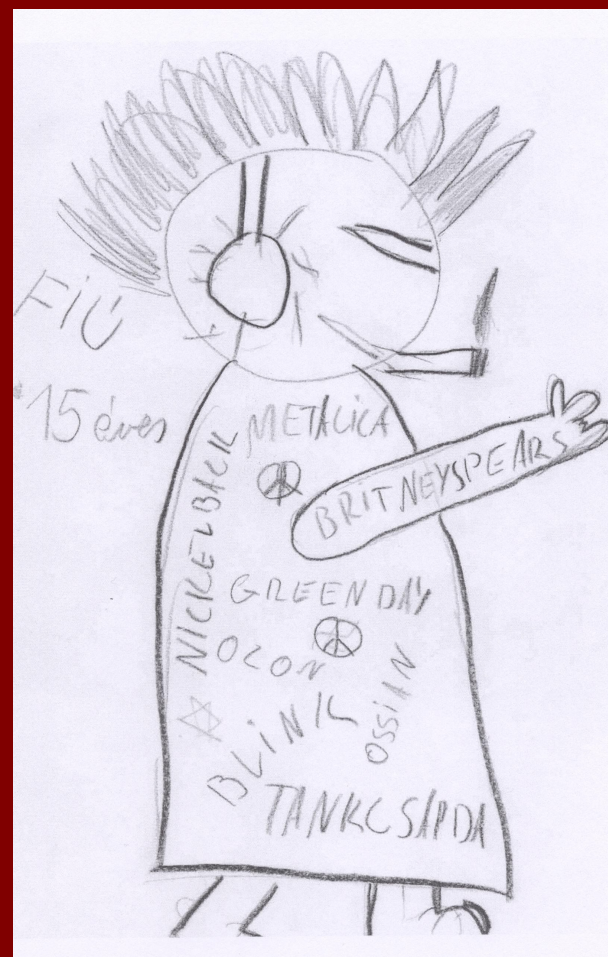
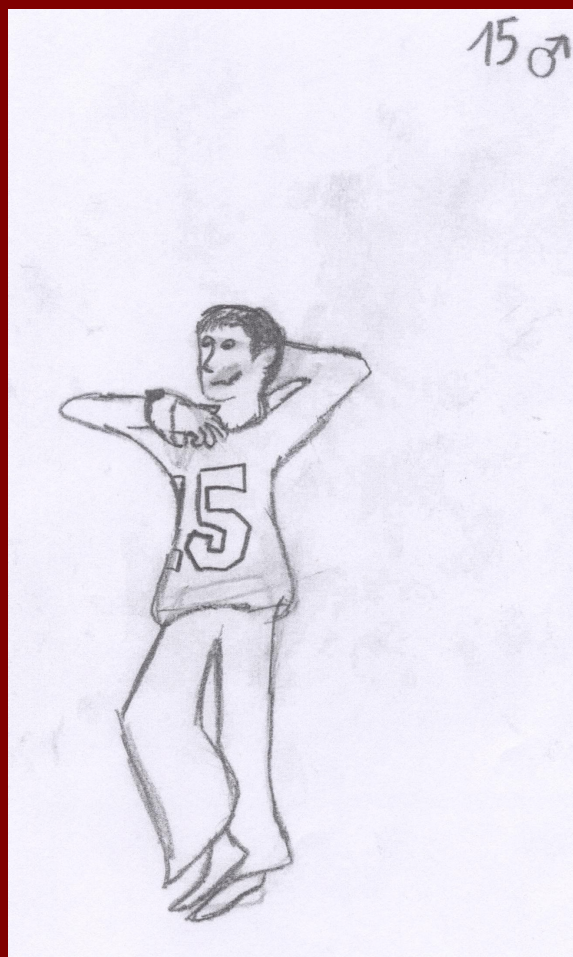
Fiúk rajzai

Fiúk rajzai

Fiúk rajzai

A „madaras lány” az ötödik osztályból

- **Megjelenés:** Korának megfelelően fejlett, szép megjelenésű; gátolt, gyanakvó, csiszolatlan modorú, támaszkereső, távolságtartóan szeretetnyújtó kislány, pajtások nélkül; rajztehetség; mindent tud a madarokról, otthonában is többfélét tart.
Egészség-problémák: asthma br, a közelmúltban felfedezett HANO-betegség
 - **Osztálytársak:** „minden normális ember az emlősöket szereti”; napi szintű cikizés, gúnyolás, orvtámadások/ruha beszennyezés, osztályteremből kizárás, falitábla rácsapása.../
 - **Család:** Kezdetől izolált.
 - 1.osztályosként apja hirtelen halála; apai felnőtt féltestvérek; kislányt rettegésben tartó örökösödési procedura
 - **Anya:** 3 munkahely; apapótló kompenzációs viselkedés, indulatvezérelt konfliktuskezelés, fokozott ellenségesség attitűd; elhúzódó feldolgozatlan gyász ;
 - **Pedagógusok:** anyával való kapcsolat konfliktuózus, amely a gyermekre is kivetül; a bántalmazók iránti megértésre törekvés („nem barátkozik, szünetekben is csak a folyosó ablakból bámul ki”...)
- Konzultáció osztályfőnökkel, iskolaorvossal, gyermekvédelmi felelőssel, az iskola pszichológusával: „a kislány (11 éves) maga tehet róla, hogy ilyen helyzetbe került”
„az anya ne szaladgáljon be folyton, ha a gyerekekkel valami történik”, „a gyerek nem úgy mondja el”,
„jobb volna neki egy másik iskolában”

Köszönöm a figyelmüket!

ledroz@net.sote.hu